

Mangi naplója

3. rész

Amit eddig még mindig kihagytam ezekből a visszaemlékezésekből, olyan telepatikus furcsaság volt. M. B. életével kapcsolatban többször okozott szenvedést, gyötrődést, mint egész életemben. Megtörtént, hogy munka, beszélgetés vagy idegen jelenléte közben elborított rossz érzés. Mintha valakit valami rossztól visszatartani, menteni kellett volna... (Még kisiskolás koromban kezdődött.) Csak egy esetet mondok el. A beuroni üdülés évében⁴⁷ történt. Egy szombat reggelen mondja M. B., hogy a déli vonattal elutazik, ebédre, vacsorára ne várjuk. Kanizsára megy. Hirtelen és határozottan azt mondtam: „Ne menjen oda!” Meglepődve mondta: „de igen, elmegyek”. Nem tudtam szólni, hiszen sietnem kellett ki a hegyre, munkások dolgoztak már. Mikor indulni akartam, benyitottam a szobájába, csak annyit mondtam megint: „Ne menjen oda!” És elindultam. A harmadik ház előtt megint az a kényszer érzés... Visszaszaladtam. Mikor beléptem, beretválkozott. Még egyszer kértem: „Ne menjen!” Felém fordult, beretvával a kezében: „Margitka, ha még mondja, elvágom a nyakát!” Oda tartottam; ránéztem: „inkább vágja el!” – Elkomolyodott, aztán lassan mondta: „Menjen nyugodtan, Margitka, jó leszek.” – Kint a hegy alatt, a szántófüldön felszabadultan raktam a krumplit egyik fészekből a másikba lépegetve. Csoda szépen ragyogott a nap felettem, boldogan köszöntem meg előre a Szűzanyának, hogy vigyáz arra az emberre.

Vasárnap reggel, amikor szentmiséről hazaértem, M. B. az ebédlőben vígan reggelizett. Zavaromban szólni sem tudtam, hiszen csak estére vártuk. Kért, hogy üljek csak az asztalhoz, elmeséli az utazását. Felült a déli vonatra, Kanizsán nem szállt le. Bumlizott személyvonattal Budapestig. Ott megvacsorált; beült a Nemzetibe – nem is a legjobb előadást fogta ki. Az előadás végén már

KAPILLER FERENC (1955) író, szerkesztő, családtörténész.

47 A beuroni (seckau) év 1923. Az itt leírtak M. B. lelki fejlődésének egy korábbi állapotát, nőségét mutatják, vagyis az életgyónását (1923 májusa) megelőző hetekre, hónapokra vonatkozhatnak, miként az előző bekezdés záró mondata is ide tartozik: „A kiegyensúlyozottság [...] nem volt még teljes.”

sietni is kellett a Keleti pályaudvarra, aztán bumlizott Egerszegig... Csak irultam-pirultam, egy mukkot sem szóltam; nem is tudtam, mert erre már nem kényszerített semmi.

A karácsonyi szünetben kértem szüleimtől, hogy elutazhassam bátyámékhoz, még pedig Békésszentandrásra. Huncutul örvendeztem, hogy olyan messzire nem fog hatni az, aminek nevet nem tudok adni – M. B. olyan messzeségben marad. Jól éreztem magam Békésben, úgy is mondhatom, hogy mulattam. Hiszen farsang ideje volt. Aztán kétszer is megtörtént, hogy a mély alvásból az a furcsa szorongás vagy inkább rémült mentés kísérlet felébresztett. Őrá kellett gondolnom, aztán csak szomorúan álomba sírtam magam. – Mikor hazaértem, M. B. tréfás szemrehányással fogadott. Pirongatott, szokásnak minősítette. Aztán úgy örvendezett, mint kisgyerek a nagymamájának.

Egy tavaszi napon édesanyám Szombathelyre küldött a karmelitákhoz, kézimunka ügyben. Persze templomi ruha volt az anyag. Sohasem jártam még ott, a karmelita rendet sem ismertem. A szűk kis helyiségben ablakon keresztül lehetett csak tárgyalni mindenről, az anyagról is, amit hoztam. A szoba falán csak egy ablak volt, az is fekete függönnyel volt takarva. A csengetésre ajtó nyitás hallatszott az ablakon belülről. Aki ott belépett, a fekete függönnyt elvonta az ablakról; akkor láttam meg, hogy őt is sűrű fekete fátyol borítja. Elintéztük a készülő kazula sorsát; hazafelé eltöprengtem azon, hogy milyen jó lenne nekem ott élni csendben, hallgatásban. Elgondoltam útközben, kik is azok, akiket még gyámolítanom kell, és segítenem élni. Aztán eltemetkezhetem a Karmelba, onnan ki sem kukkanthatok, ahogy észrevettem – és engem sem lát többet senki.

A tavaszi napok sorjázta már szép rendben, napsütéssel, meleggel és sok munkalehetőséggel. M. B. is, mint szegény hadiözvegyeim, nekividult minden munkának. A teheneket is segített etetni, itatni, ha otthon maradtak a legelőről. Míg én végeztem az istálló rendjével, ült a jászol szélén, lábát lógatva fütyörészett. A kertben kint mesélte aztán, hogy valami roppant érdekes filozofikus könyvet hozott egyik kolléga. Sorban adják egymásnak olvasásra; ő majd elviszi a szünetben, ott ráér elolvasni. Addig is, ha együtt dolgozgattunk, sokszor idézett belőle: „mondja Weininger”. Mikor hazautazott a szünetre, ezt a könyvet az asztalon a könyvek tetején találtam. Elég vastag, nagyobb alakú fűzött, de már viharvert könyv volt. „Ottó Weininger: Nem és jellem.” Örömmel kaptam fel és vittem ki. Bizonyosan nekem volt az odakészítve.

Másnap vasárnap volt, és én elkezdtem olvasni. Az első fejezetnél már megremültem, nem ilyen hangnemet vártam. A másodiknál már iszonyodtam. Valahogy nagy vonalakban emlékszem a szövegre. – A nő – semmi. Nem egyén, nem lélek; test, anyag. A férfi vágya hozta létre. Tulajdonsága a férfi kívánása. Kéjvágy az egész létezése. Ha csecsemőjét táplálja, akkor is kéjeleg. – A vastag könyv, Isten tudja, hány száz oldalon, csak a nő semmi voltát ismételteti undorító módon. Az utolsó lapjait nem olvastam még a könyvnek. A nagy gesztenyefa

alatt⁴⁸ ültem a padon; szerencsém, hogy egyedül voltam, senki nem jött az úton fölfelé a hegyen. Újra felvettem a könyvet; azt éreztem, hogy nem tudok tovább élni. Gondolkodni sem tudtam. Iszonyúan undorodtam ettől a vádtól, de olvastam tovább: a nő maga tehetne erről az állapotáról, ha akarata lenne. Változtatna a sorsán erős, kemény akarattal. Ha akarni tudna... – Ez megmentett. Felugrottam a padról, és a lapokat, amiket a könyvnek levált darabjából hoztam ki, összemarkoltam, magasra emeltem, és a földre vágtam. „Szegény, szerencsétlen, eszement..., itt a könyved, meg a szövege is!” Vitte a szél a lapokat széjjel a gyümölcsösbe, alig tudtam összeszedni.

Mikor M. B. két nap múlva megérkezett, a könyvet mindjárt eltette. A kertben egyszer csak előhossa: „Ne olvassa ám, Margitka, Weiningert, nem érdekes. P-éknél is megvolt, ott elolvastam.” – „Én is elolvastam, de majd behaltam” – árultam el csendesen.

Egyik kedves tanítványa kereste fel egy délután – poéta fióka. A harmadik művét közölte a Z. U. Nagy esemény, de még nagyobb, hogy levelet is kapott, dicsérőt és biztatót – Nagy Balog Andrástól. Kedves tanárját most arra kéri, árulja el, hol lakik ez a bácsi, hogy felkereshesse. Beszélni szeretne vele. Ebben a pillanatban nyitottam az ajtót, tálcával a kezemben; vajás kenyeret és aludttejet vittem. M. B. csak mosolygott. A poéta fióka kedvesen üdvözölt, én is mosolyogtam. Mikor már kint voltam, akkor árulta el: „Ő Nagy Balog András, most láttad, két perce sincs... Ő sütötte reggel a kenyeret a kemencében, ő köpülte a vajat.”

Hogy a címzett nem botránkozott meg a csaláson, azért gondoltam, mert mikor egy év múltán – kedves tanárját már nem kereshette fel a kolostorban – ifjú tanácsalanságában kereste meg ezt a huncut Andrást, mégpedig feldúltan. No, de ez a Nagy Balog is nagy zavarral küzdve, csak szemlesütve erősítette balogi jótanácsaival az asszonyi attak elől menekülő szegény poéta fiókát.⁴⁹

Ragyogó májusi reggelen korán elvégeztem minden ház körüli munkát. Aztán felültem a szekérre, és mentünk kukoricát vetni a hegyoldalra. Szeretem a földet!

48 A Gógán hegyi hajlék alatti területen, a szekérút felső végénél állt (áll) a hatalmas gesztenyefa.

49 A „poéta fióka” Keresztury Dezső író, költő, irodalomtörténész (1904–1996). Szépen ír egykori tanáráról már idézett könyvében: „Legemlékezetesebb, s rám legmélyebb hatást gyakorló tanáromként Marton Boldizsára emlékszem, aki első gimnazista koromban osztályfőnököm volt. Kiváló tanár: rajongtunk érte. Az ő keze alatt az eminensek közé tartoztam; szüleim is igen szerették, egész életén át a család barátja maradt. Őt kértem (kértük) meg, hogy legyen bérmaapám. Nemcsak gyönyörű ajándékkal: egy ezüst íróeszköztárral fejezte ki szeretetét, hanem azzal is, hogy a háborúból visszatérve és Zalaegerszeg szellemi életének vezérévé növe is megmaradt írásaim sugallójának, bírálójának, a megyei lapban megjelentetőjének, de atyai barátomnak még akkor is, amikor már a Huba utcai karmelita kolostor országos tekintélyű »Marcellus atyá«-jaként játszott komoly szerepet életemben. Később, már felnőttként igen jó barátunk lett. Talán valóban csodát is tett velünk. Feleségemmel nagyon szerették egymást: »mulier fortis«-nak (erős asszony) nevezte.” I. m. 51–52. (M. B. többször említi a »Mulier Fortis«-t, az »Erős Asszony«-t. *Szépszeretet*, 36, 98.)

Minden élet fakadásának rejtője, ringatója – misterium. Takarja, óvja, védi, magába ölelve a szunnyadó, tehetetlen kis csírákat. A mélyből bomlanak, fakadnak, sodródnak az élet felé. – Egyszer csak étellel teli lesz az egész Mindenség! Zsongó, harsogó étellel.

Este nagyon hamar elaludtam; nem is olvastam. – Nem tudom, éjjél előtt vagy utána történhetett. Mint az alva járó, ajtót nyitottam, a folyosón át, a másodikat is. Küszöböt léptem át. Valami rossz érzés... mintha a levegővel csapódott volna felém, balról. Egyenesen mentem az ablakig. Felébredtem, de halálos rémülettel: M. B. szobájában vagyok! Sötét volt; a zsaluk között egy pici csillagot láttam csak. Összekulcsolt két kezem feléje nyúlt, úgy kértem, könyörögtem: Szűzanyám, ne engedj bepizkolódni! Anyám, ne hagyj! – Aztán valami nagy békesség, nyugalom töltött el; csendesen visszafordultam, kimentem. A szobám tele holdfényvel. Megnyugodtam, hiszen gyermekkoromban is történt így, hogy a holdfényes éjszaka megsétáltatott. Elaludtam újra, nyugodtan, hajnalig.

Reggel az udvaron kerültük egymást – ő szó nélkül, komoran. Ezért kellett hinnem, hogy ő ébren volt; hogy szörnyű és megbocsáthatatlan, amit elkövettem, ha akaratlanul is. Nagyon megszenvedtem. – Ki tudná azt elhinni is, hogy igaz, amit mondok?! – Takarítás közben leültem az asztalához, és írtam. Nem tudom már, hogy mivel kezdtem, hogyan fejeztem be. Szövegéből csak erre emlékszem: „tisza, fájó vággyal, gyermek. Új élet. Egy kedves élet folytatása...”

Két napig nem találkoztunk. Közben Szombathelyről is megfordultam. Felmentem délután a Karmelre is. Alojzia anya kedves volt; a zárda épületének bővítéséről beszélt, a rendi életről, szabályairól. Mindent szívesen hallgattam. Megnyugtató az a gondolat, hogy ha már egyszer meg fog szűkülni a munka és cselekvés meg tervezés köröm, elmehetek otthonról. A Karmelről annyit tudtam, hogy se ki, se be többet; a világgal, gondjaival szakítva...

A következő nap sietve mentem az utcán, ő a járda szélén valakivel beszélgetett. Igyekeztem elsurranni a háta mögött. Mire odaértem, ők elköszöntek egymástól. M. B. felém fordult vidám mosolygón: „Margitka, csak egy könyvért jöttem.” Én is: „Sietek, nagyon sietek.” Szaladtam is, vissza se néztem. Délután szerszámostól jött utánam a kertbe, olyan vidám mosollyal, hogy nekem is mosolyognom kellett. Rá-ránéztem, mintha valami újat látnék: a homlokán és a szája szegletéről a komor ráncok eltűntek. – „Mit hozzak Pestről, Margitka? Holnap utazom.” – „Jó hírt” – mondtam a kérdésre tréfásan.

Két nap után, mikor hazaért, megkeresett a házban, és jókedvvel kért, menjünk ki a kertbe. – „Magának akartam a »jó hírt« hozni, Margitka, azzal, hogy felkeresem Fiedler atyát. De nem találtam a rendházban. Azért nem kerültem el a templomot, beléptem. Üres volt. Lassan mentem beljebb. A gyóntatószékig haladtam, világosság szűrődött ki; túl is haladtam már, mikor hirtelen, gondolkodás nélkül visszaléptem, és benyitottam. Nem is tudtam, most mit mondjak.

Hát úgy kezdtem, ahogy Huysmans⁵⁰ az önéletrajzában: »Atyám, vétkeztem a tizennégy év alatt minden isteni parancs ellen; vétkeztem minden módon, ahogyan csak vétkezni lehet.«

Elhallgatott; hallgattam én is. Szavakkal nem tudjuk kifejezni, ami óvele történt. A megtagadott, leértékelt Istenség él mibennünk és közöttünk. A tévedt lélek pedig, mint a mesék életvizének újra éledettje emelkedik fel új életre.⁵¹ Ezután nem részleteztünk semmit, csak igen-igen jó hangulatban dolgozgatunk tovább. M. B. a nagy felszabadultságával tréfált vígan.

Ezen a délutánon az elkészített paprikaágyakba palántákat ültettünk. Ő is hozzálátott, és lekuporodva ültetgette a palántákat. Nevetgélve panaszkolt: „Milyen nagy bolondot csinál belőlem, Margitka! Sohse hittem volna, paprikajancsi lesz belőlem!” – „Én szabadságot – mondtam –, minden pillanatban mehet sétálni is ilyen szép időben!” – „Nem, nem – tiltakozott –, jobb ez így!”

Ezután minden vasárnap reggel Szombathelyre utazott szentmisére – hűségesen, pontosan az iskolaév végéig. A vakációt úgy tervezte, hogy nagyrészt otthon, a szülői házban tölti, augusztusban pedig valamelyik szerzetesrendet keresi ki lelki egyensúlyának megszilárdítására. Most már nem tudok emlékezni a szerzetesrend nevére; fonetikusán szeili pátereknek⁵² emlegettük a mödlingi kolostor szerzeteseit.

Egy hét múlva kaptam képeslapot Mödlingből a kolostor képével. Az emelet ablaksorában egyet csillaggal jelölt, az az ő szobája. Azután még egy rövid levelet, hogy itt Nagy Szent Ignác lelkigyakorlatának könyvéhez jutott, és azt hiszi, nagyon komolyan fog elmerülni benne. Úgy éreztem ezekből a sorokból, hogy egészen más embert fogunk visszakapni, és szobájában átrendezésre lesz szükség. Szüleim szívesen engedték, hogy a kész, száraz cseresznyefa deszkát felhasználhassam könyvvállványnak. Az asztalos kiszabta, összeállította, én meg faragással (ékfaragással) díszítettem. Még térdeplő is készült az anyagból, de már csak simán. A falra feszület került, a könyvvállvány fölé. – Kicsit szeszeregtem is, hogyan fogadja hazatéréskor a felfordított régi rendet.

Augusztus utolsó hete volt már, mikor újra éreztem kínlódva azt a szorongást, ami mint áramütés kényszerített meg, olyan hirtelen. Két-három napig szenvedtem tőle. Kiszaladtam egyszer főzés közben a kamrába, fejem fölé kulcsolt

50 Joris-Karl Huysmans (1848–1907) flamand származású francia író. Feltételezhető, hogy M. B. ismerte néhány művét – akár eredetiben is. (*Különc*. Kosztolányi D. ford. 1921; *Úton*. Várkonyi N. ford. 1925; *Ott lenn*. Kállai M. ford. 1918) Az életműben olvasható mélységekről és magasságokról, egy lélek változásairól.

51 Ő maga így írja le megtisztulása élményét huszonhét évvel későbből visszatekintve: „Mikor elvégeztem, nálam sem lehetett boldogabb embert elképzelni a föld kerekén! [...] lelkem szállt, röpködött, énekelt, mint egy boldog pacsirta. Felcsordult bennem a boldogság: Jézus öröme bennem volt, s az örömem teljes volt...” – *Szépszeretet*, 57.

52 Pontosabban: Steyli Misszionáriusok, Verbita Rend. (Societas Verbi Divini, SVD, Isteni Ige Társasága.)

kezekkel kértem, rimáncodtam az Ég felé: Uram! Isten! Ne hagyd el! Soha, soha képpel sem fordulok a város felé, ahol Ő lesz, Uram! Te ne hagyd el! – Aztán megnyugodva dolgoztam tovább – és vártam tovább.

Végre levél jött; megírta, mikor fog megérkezni. Ebben az órában, hogy váratlanul ne kelljen vele találkozni, felmentem a padlásra, ott kukucskáltam az ablakon, és ott figyeltem, mikor érkezik. Végre a kapu előtt megállt a fiáker. A padlásajtón át figyeltem, csak hallgattam a zajos, örömteli üdvözléseket. Mikor csend lett, óvatosan lemásztam. Először jöttem-mentem – verandán, szobában –; a folyosón sikerült elcsípnie. Kézen fogott, és bevezetett a szobájába. Először is megköszönte az átrendezést, és nevetve, kitörő örömmel mondta, hogy mindent, mindent köszön..., hogy létezőnk, azt is. Holnap pedig az új életrendet állapítjuk meg, és akkor beszélünk komoly dolgokról.

Éppen elég komoly volt számomra, hogy beszélt Szent Ignácról. Kevés szóval vázolta az írás szerzetesi szabályait, szigorú keménységét, elviselhetetlenek érzett szigorát. Nagyon szenvedett tőle. Megérti, elfogadja, de úgy érzi, nem bírja erővel súlyosságát. Próbáljunk most ketten szabályt állítani ebben a kis közös munkában is. – „Nagyon szívesen – mondtam –, örömmel csatlakozom.” – „Tehát: ezután szigorú szilencium lesz a kertben, munka közben.” – „Elfogadom.” – „Diktálás közben nincs beszélgetés. Csak egy esetben, ha hibát találunk.” – „Elfogadom.”

Hát, nagyon sikerült a hallgatás. Néha elmosolyodtunk, aztán dolgoztunk tovább némán. Hamarosan csak megszólalt: „Margitka, maga nagyon tud hallgatni. Nem feltétlenül szükséges ám!” – Aztán meg kellett értenem, hogy figyelemmel, türelemmel hallgassam azt, ami vele történt. De én nem tudom már szavakban visszaidézni, ahogy ő akarta megértetni velem a pokol fogalmához közeli gyötrődést, amit Szent Ignác könyvével a kezében szenvedett. Szólni akkor nem tudtam; amit éreztem ez volt: a megtagadott, leértékelte Istenség él bennünk és köztünk. A megtévedett lélek pedig mint a mesék életvizének újra éledettje emelkedik fel új életre.

A karácsonyi szünet előtt megmondta, hogy ez az év lesz az utolsó tanári működése.⁵³ Fiai a nyolcadikosok; leérettségizteti őket, aztán máshova pályázik. Mikor az ünnepek után visszajött, a kiegyensúlyozott lélek mosolygásával köszöntött. Először is megkérdezte, mit gondolok, hol járt ő Pesten. Nem is gondolkodtam, kimondtam: a Karmelen. Nagyon meglepődött, úgy mondta: „Igen. – Honnan tudja?” – „Nem tudom, csak érzem. Ott lesz a legjobb.”⁵⁴

Most már boldogan mesélt a fogadtatásról. Mikor a Perjel⁵⁵ – nevét már elfelejtettem – belépett, ruganyos léptekkel, mint arkangyal libegett fehér köpenye

53 Az 1924/25-ös tanév.

54 Vö. „Otthon az én nagy ügyemről senki sem tudott, egyetlen embert kivéve. Az az apát-plébános, akinek híve voltam, s akivel együtt tettük a lourdes-i utat. (Még valaki tudott róla, de ennek titkát el kell temetnem.)” – *Szépszeretet*, 106.

55 Puskely Mária könyvében (*Marcell atya...*) P. Brokárd tartományi főnök.

szárnyaival. A Páter Magisztert pedig egyszerűen megszerette. Felvételt nyert a rendbe; 1925. július 3-án fog a kolostorba megérkezni. Az érettségire készülõ legénykéek mintha érezték volna a teljes elválást közeledni, a szokottnál többször jelentek meg M. B.-nél.

Jól bent jártunk már a tavaszban, mikor M. B. fülével baj lett, erős fájdalommal. Az orvos úgy vélte, a belsõ járatoknál valami tályogképzõdés okozza. Egyelőre borogatni kellett.

Az én feladatomban akkoriban az volt, hogy a hegyen az almafák szövõlepkéit pusztítottam. Spirituszlámpa volt a szerszámom; féltettem mindenkit a balesettõl, ez a lámpa cseppet sem volt tûzbiztos. Reggel napkelte elõtt kellett kezdeni, három órakor indultam hazulról a Tisza kutyával. Ennek a feladatnak a második napján, mikor a folyosón átmentem, nyöszörgésféle hallatszott ki M. B. szobájából. Benyitottam; a borogatás volt lecsúszva. Gyorsan bepólyáltam a fejét. Erre felriadt, és ösztönös védekezésébõl ököllel ütött rám. Azt hiszem, észre sem vette, mert ugyanabban a pillanatban a szomszéd kertbõl rigófütty hangzott. Ő pedig gyerekes örömmel: „Margitka, füttyöl a rigó!”

Most már nagyon siettem a szövõlepkékhez. Drága kis pajtásom, a Tisza, úgy őrzött, vigyázott rám a hegyen! El nem csatangolt, pedig jó vérû vizsla volt. Egyik fától a másikig kísért, és szorosán a lábamhoz ült, mikor egy-egy fánál dolgoztam. A sövénykerítésen túl út volt, és én nem hallottam meg a lépéseket, de a Tisza haragosan morgott arrafelé vicsorítva.

Mikor hazaértem, édesanyám a verandán nyugtalankodott. M. B. minden kapunyitásra kijött; anyám reggelihez hívására annyit mondott: „Majd a Margitka!”⁵⁶ Szerencsére az történt, hogy a tályog is felfakadt; jól bevattáztam, és mehetett az orvoshoz kikezelésre. (Ő a „Muzulmán sírokon” Leiláját a regényben meghalasztotta. Babonás módon rémítette, hogy egyszer még lelkén szárad a halálom.)

Az utolsó félév készülõdéssel telt el. A könyvtárát kiselejtezte; sok kötetet, amit eddig sem adott az ifjúság kezébe, beraktuk a kemencébe, és egy hajnalban kenyeret sütöttem a tûzénél. Ami visszamaradt, azzal tehetem, amit jónak látok. – Poéta fiókéban engedtem át az elsõ válogatást belõle. Semmit sem sajnáltam, csak a diákkori imakönyvét.⁵⁷ Ennek lapjaira írta: „Filius Mariae non peribit.”

Az utolsó naphoz értünk. Anyámat kérte szépen, engedje át „Margitkát” néhány órára a csomagolásban segíteni. Amit nem vitt most magával – latin nagyszõtárt, ószövetségi szentírást –, külön csomagoltuk, egyeseknek átadandó

56 Akaratlan párhuzam: hivatásrajzában M. B. említi egy szobalány példáját egy akkor ismert szindarabból. Vica „megtestesült ügyesség, jóság, okosság, hûség, csupa ragaszkodás, aki kész a családért még az életét is odaadni.” A darab címe: „Majd a Vica”. *Szépszeretet*, 110–111.

57 Ez a nagyszombati gimnazista imakönyv. 1924 októberében M. B. apátplébánosával, Pehm Józseffel lourdes-i zárandokútra készült. Indulás elõtt erős késztetést érzett arra, hogy megkeresse régi imakönyvét, amit meg is talált szülõháza padlásán egy ládában. *Szépszeretet*, 94.

könyveket, iratokat megint külön. Mikor készen lettünk vele, távozni is akartam. Ő komoly-kedvesen kért, maradjunk még együtt, az utolsó félóra ez. Le is ültünk az asztal két oldalán; ő ahol írni, én meg ahol diktálni szoktam. Hallgatva nézett maga elé. Én is mozdulatlan ültem – nagy zavarban, mert csak az egyik szememből egy-egy könnycsepp hullott. Pedig igazán nem sírtam. Lélekben tökéletesen nyugodt voltam. Aztán felállt, hozzám lépett. Két keze köré fogta az arcomat, úgy kért, olyan nagyon kért, hogy imádkozzam érte. Hogy soha-soha meg ne szűnjek imádkozni érte. Meg azt is megígértette velem, hogy egy teljes évig, akármi történne is, sem zárdába, sem férjhez nem megyek. Aztán homlokon csókolt, mint a testvérét. Köpenyegét, táskáját kézbe vette, visszanézett – elment. Nem követtem; búcsút mond a család többi tagjának is.

A térdeplő felé mentem, letérdeltem. Az ott fekvő könyvet nyitottam, Szent Ambrus hálaénekénél nyílt ki. Az utolsó sorok egyik verse: „Tebenned bízom, Uram! Sohasem fogok megszegyenülni.” – Mintha jelmondat lenne egész életemre.

Ezután teljes nyugalommal mentem ki a családi körbe. Anyám jegyezte meg: még sohasem búcsúzott tőlünk ilyen bensőségesen. – Most mondtam meg, hogy ő hova ment, és hogy többé soha nem jön vissza. Anyám, az édes, tudtam, hogy mindent megértett eddig is. Többet nem beszéltünk róla. Folyt az élet csendesen, bajok és gondok közt tovább.

Délután hivatalos voltam egy öreg, ismeretlen néni temetésére. Oltáregyleti tag volt, én meg az egyesület elnöke. A nénit nem ismertem, de senkit sem ezen a városrészén. A szertartás végén, a Miatyánk közös imádkozásakor, egy sírkő mellett térdepelve, olyan nagyon kellett sírnom, alig bírtam magam fegyelmelni. Aztán megnyugodva ballagtam hazafelé.

Másnap első péntek volt. A gyóntató fiatal újmisé; ismert, ismerte a családot is. M. B.-ről még azt sem említettem soha, hogy én ismerem. Most egyenesen azt kérdezte tőlem: „hogyan búcsúzott el?” – „Megígértette velem, hogy soha meg nem szűnök imádkozni érte, és homlokon csókolt, mint a testvérét.” – „Férfi és nő között nincs tiszta barátság. Nem szabad imádkozni érte.” – „De nagyon megígértette, és nagyon kérte!” – „Nem oldozom fel, amíg meg nem ígéri, hogy nem fog imádkozni!”

Megdermesztett a rémület. Azt sem tudtam, hogyan..., felállok és indulok az ajtó felé. Weininger rémlett fel bennem; úgy éreztem, meg kell halni... Kiléptem a gyóntató helyiség ajtaján, kifelé indultam; sohasem jövök többet vissza... Nem vettem észre azt sem, hogy csak pár lépésnyire hagytam magam mögött az oltárt. Nem hallottam a csengettyűszót sem áldoztatásra, de ekkor a bal fülemben hallom hangosan a szöveget: „Ecce Agnus Dei, qui tollis peccata mundi...” Csodálatos volt hallani és megérteni, hiszen nincs szükség így az én imádságomra. Tökéletesen teljesen adom át Agnus Dei kegyelmébe. – Ez a kegyelem igazítja az élet útját tovább is. – Én meg sohasem fogok imádkozni érte, és azt is megtartom, hogy „képpel nem fordulok Győr felé. Soha!”

Egyszer mégis elutaztam Győrbe. A beöltözése⁵⁸ után, mikor az itthoni élet úgy kezdett alakulni, hogy nélkülözhetnek már engem. Alojzia anyától megint kértem a felvételt; megint elhalasztódott az építés miatt. Később hallottam, hogy felvett egy falusi leányt, aki örökrészével, egész vagyonával vonult be. Elszomorodtam, de megértettem. Nekem nincs vagyonom. Édesapám halála után a hagyatéki tárgyaláson átadtam a magam részét az öcsémnek.

Úgy történt, hogy felkerekedtem, és elutaztam Győrbe, a karmelita Ernő atyát⁵⁹ kerestem. Szentmisék utáni idő volt, éppen ő tartózkodott még a sekrestyében. „No – mondja ő –, menjünk a gyóntatószékbe!” – Ott az volt a kérésem, hogy igazítson engem karmelita zárdába felvételt kérni. Jó ideig egzaminált már kérdéseivel és enyhén csípős megjegyzésekkel, mikor ezt kérdezte: „Mondja meg már, honnan jött, és mi a neve!” Megmondtam. Erre ő: „Maga a Margitka? Hát miért nem mondta mindjárt? Csapja le azt az ülőkét, és most már beszéljünk!”

Nekem már nem volt mit mondanom, csak ő beszélt komolyan és jóságosan. Szigorúan megígértette velem, hogy más rendbe nem pályázom. Maradok a világban, és dolgozom úgy, mint eddig. A jó Isten megadja az irányítást és a munkát. – Áldással elbocsátott; M. B. nevét ki sem ejtettük. – Mikor kiléptem a sekrestyéből a templomba, az oratóriumból karének hangja szólt. Menekülve siettem a nagy ajtó felé. Nem, nem akarom hallani, nem akarok ismerős hangot keresni. Ahova kiértem, félhomályos folyosó volt, spregető öreg nénike igazított ki az utcára.

(Folytatjuk)

58 Beöltözése 1925. július 15-én, a Kármelhegyi Boldogasszony vigíliájának reggelén történt.

59 P. Szeghy Ernő (1872–1952) ciszterci, majd 1917-től karmelita rendi szerzetes, 1930-ig Győrben újoncmester. M. B. 1925 januárjában nála jelentkezett a Kármelbe, s ő tette kemény próbára a tanár urat. (Lásd *Szépszeretet*, 99–105.) Érdekes: P. Szeghy Ernő találkozása Kis Szent Teréz-zel ugyanúgy történt, mint ahogy Marcell atya is megfogalmazta a saját „esetét” kármelita hivatása leírásában (– idéztük a bevezető részben). A hetvenes évei elején járó Ernő atya visszaemlékezéseiben olvassuk: „Piszter igazgató úrnak köszönhetem, hogy megismertem azt, aki hamarosan életemnek csillaga lett: liziói kis Terézkét. Elkezdte nekem ajánlani önéletrajzát. »Olvassa el, meglátja, hogy csodálatos lélek.« – »Természetesen francia, és bizonyára tüdővészben halt meg? – feleltem rá gúnyolódva. – Valami érzelgős francia apáca lehet. Márpedig nekem az ilyesmi nem kell.« Az ajánlat többször megismétlődött, de én mindig visszautasítottam. Egyszer azonban véletlenül elfogyott az olvasnivalóm, s akkor rászántam magamat, és elkértem a könyvet. Elkezdtem olvasni, s mindjárt az első oldalon teljesen annak bűvös hatása alá kerültem. Olvastam, olvastam, s nem tudtam abbahagyni. Ha jól emlékszem, még az éjjelem is ráment. Mikor a végére értem, azonnal megszereztem magamnak, azután több példányt is vettem, s ahány franciául tudó rokonom volt, azt mind megajándékoztam vele. Egyszóval rabja lettem kis Terézkének, és az is maradtam. Ez az érzelem sorsdöntő volt életemben, s előre vetette árnyékát. Nekem előbb-utóbb muszáj volt kármelitává lennem.” In: P. Szeghy Ernő O. C. D.: *Emlékeim*. Budapest, 1982, Szent István Társulat, 151–152. Ugyancsak e műben olvassuk a következőt (303.): „Kaszap István [...] Székesfehérvárott a zirciennél nevelkedett, s tanárai nekem egytől egyig kedves rendtársaim voltak; [...] kármelita vagyok, ő pedig a mi Marcell atyánknak köszönheti hivatását. Ez volt ugyanis az a kármelita, akinek lelki gyakorlatát ő a nyolcadik osztályban végighallgatta, s aki óréa olyan mély hatást gyakorolt.”